

Föräldraskap och barndom i institutionella sammanhang

Introduktion till temanummer

Limin Gu, Margaretha Kristoffersson & Gunilla Johansson

Fostran, omsorg och utbildning har länge varit en samhällelig angelägenhet där förskola- och skola fått en viktig roll och ett stort ansvar för barnens utveckling och lärande. I denna aspekt har föräldrarnas/familjens roll att fostra framtidens medborgare inte har ansetts som tillräcklig, utan dessa verksamheter har kommit att få den betydelsefullaste rollen när det gäller att fostra och ta hand om barnen för det framtida samhället (Harju och Tallberg Broman 2013). Från 1990-talet sker en kraftig markering i styr- och policydokument på lokal och nationell nivå i de nordiska länderna och även på internationell nivå avseende betydelsen av föräldrars inflytande och deltagande i förskola och skola (Bekendtgørelse af lov om folkeskolen [2010], Lag 628/1998 Grundläggande utbildning, Lpo 94/Lpf 94, Lgr 11, OECD 2011, The Compulsory School Act 2008, Lov [1998]). Föräldrar i Danmark har fått sina röster hörda i de obligatoriska skolnämnderna sedan 1970 men staten gjorde 1990 en tydlig markering genom inrättandet av obligatoriska styrelser i alla grundskolor där föräldrar skulle vara i majoritet. Föräldrar skulle därmed få ett större inflytande jämfört med tidigare (Kristoffersson 2007). Föräldrars inflytande i isländska grundskolor ökades 2008 med den nya lagen om grundskola, då fick föräldrar två representanter med rösträtt i skolnämnden i varje grundskola, d.v.s. lika många representanter som lärarna (The Compulsory

School Act 2008). Föräldrarnas roll i Finland förändrades dramatiskt där paralleller kan dras med omstrukturering av utbildningspolitiken i landet. Rörelsen startade 1990-talet i den våg av decentralisering som även omfattade grundskolan. Numera ses föräldrar och elever som kunder och kan begära av skolor och lärare att de ska tillfredsställa deras barns individuella behov (Poikolainen 2012, Varjo 2011). I en svensk longitudinell studie om handlingsutrymme på den obligatoriska grundskolans realiseringsarena arbetade elever, föräldrar och lärare aktivt med centrala och lokala målskrivningar. Dessa skulle utgöra en grund för arbetet i skolan. Studien visade att den dagliga skolverksamheten blev nära förankrad i elevernas kulturella och sociala bakgrund (Johansson och Wahlberg/Orving 1993). I Lov [1998] för grundskolan och vidaregående skolan i Norge uttrycks «å utvide kjennskapen til, og forståelsen av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon». Utbildning skall också «gi innsikt i kulturelt mangfold og vise respekt for den enkeltes overbevisning. Opplæringen skal fremme demokrati, likestilling og vitenskapelig tenkemåte, og alle former for diskriminering skal motarbeides».

Det betonas i förskolans/skolans styrdokument i de nordiska länderna att det är ett gemensamt ansvar för förskolan/skolan och vårdnadshavare att tillsammans ut-

veckla förskolans/skolans innehåll och verksamhet (Finnbogason 2009, Jónsdóttir och Björnsdóttir 2012, Knudsen 2010, Lgr 11). Föräldrar och lärare förväntas att samarbeta som partner (Kristoffersson 2005, Ravn 2005a). Liknande inriktning finns även internationellt där flera forskare (Croizer 2000, Vincent 2000, Epstein 2001, David 2003) utvecklar ett resonemang om det tidigare samarbetet mellan hem och skola till att tala om partnerskap. Den statliga styrningen av skolan under 2000-talet har förändrats och påverkats av nyliberala strömningar vilket har medfört att institutionsansvaret minskat och ett betydligt större ansvar har överfört på föräldrar (Andersson och Nilsson 2000, Dannesboe m.fl. 2012, Johannesson m.fl. 2002, Poikolainen 2012, Johannesson m.fl. 2002, Knudsen, 2011, Rätty 2010, Vinterek 2006). Dessa förändringar är påverkade av globaliserings-tendenser (Ball 2003, Ball m.fl. 2007). Det är en pågående anpassning mot en marknadsinriktad politik, vilket ger uttryck inom skolpolitikens område. Föräldrar ses idag som konsumenter i en marknadsorienterad verksamhet och ska bl.a. göra individuella val för sina barn (Nilsson 2002, Ravn 2005b, Kristoffersson 2008). Välfärdspolitiken har blivit en politik styrd av marknaden där tävling står i fokus och partnerskap har blivit det nya honnörsordet, men vems intressen gynnas i detta partnerskap?

Föräldrars rättigheter och inflytande i relation till både förskolan och skolan har utökats genom att föräldrar idag har större möjligheter att bestämma över sina barns utbildning genom t.ex. val av skola vilket innebär att de närmar sig skolans verksamhet och de professionellas utövning av undervisning och lärande. Detta medför att skolan och lärare idag står inför nya utmaningar (Erikson 2009). I en treårig studie konstaterade Johansson (2009) att elever,

föräldrar och lärare är intresserade av att utveckla en lärandemiljö där elevernas kulturella bakgrund tas tillvara. Relationen mellan föräldrar och skola ser olika ut, har olika innehåll, och tar olika form beroende på institutionaliserade förutsättningar som är sociohistoriskt bestämda (Erikson 2004). Relationen mellan föräldrar och skola blir ständigt mer komplex påtalar flera nordiska och internationella studier (Bæck 2010, Bergeron och Deslandes 2011, Croizer och Reay 2005, Dannesboe m.fl. 2012, Erikson 2004, Forsberg 2007, Mendel 2013, Ravn 2005a, Van Zanten 2005, Vincent m.fl. 2012). Barn lär i olika miljöer där hemmet och skolan står för två viktiga och värdefulla inlärningsmiljöer. Hur bygger man broar mellan hemmet och förskolan/skolan? Lärare och föräldrar står närmast barnen och är därför de som har möjligheter och kan bygga broar för dagens och framtidens barn (Nilsson 2008). Att arbeta med olika former för samverkan mellan föräldrar och förskolan/skolan blir därför nödvändig om barn ska ges största möjliga utveckling och nå framgång inom utbildning. Att utveckla en lärandemiljö där varje barn bottnar i sin kulturella bakgrund ger både möjligheter och utmaningar (Johansson 2008).

Utbildning behöver kontinuerligt ifrågasättas och det handlar om att skapa och utforma utbildning i samverkan mellan elever, föräldrar och lärare i ett samhälle som utvecklas snarare än bara reproduceras eller anpassas till. Utbildning ska erbjuda barn och unga redskap för att bli aktiva agenter, inte för att enbart kunna delta utan också vara aktivt delaktiga i den snabba utveckling som sker. Forskning inom området har expanderat en hel del, men utifrån ett nordiskt perspektiv finns få studier som tar ett bredare angreppssätt. Syftet med detta nummer av *Barn* är att ge exempel på nordisk forskning kring föreställningar om för-

äldraskap och barndom i institutionella sammanhang där barn/ungdomar, föräldrar och lärare inom förskolans/skolans område står i fokus. I numret ingår bidrag från Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

Temanumret inleds med artikeln *Föräldrasamverkan – en fråga om förtroende och erkännande i ljuset av några principer för relationen mellan föräldrar och skola* skriven av Lars Erikson. Han vill med sin artikel visa på lärarnas uppfattningar kring föräldrarnas närmande i skolans verksamhet. Syftet med artikeln är att använda isärhållandets princip och partnerskapsprincipen som en referensram för att analysera hur några lärare bygger upp en förtroendefull relation till föräldrar. Det empiriska materialet består av 16 intervjuer med lärare i årkurs F-9 i Sverige. Resultatet pekar på att lärarna använde förtroendeskapande strategier som handlade om en «öppen kommunikation» och en medveten gränssättning med barnet/eleven i centrum av lärare-förälder-relationen.

Ett annat viktigt bidrag är föräldrars, elevers och lärares perspektiv på samverkan som ges i artikeln *Desirable Parental Participation in Activities in Compulsory Schools*. Kristín Jónsdóttir beskriver föräldrasamverkan från 20 skolor på Island. I studien används Epsteins modell och Jeynes meta-analyser. Studien visar på att alla tycker att föräldrars deltagande i skolarbetet är mycket önskvärt, men föräldrar och lärare måste lägga vikt på att bibehålla sitt intresse för samarbete när skolbarnen växer och blir tonåringar. Det är delade meningar om vad som är mest önskvärt i föräldrars deltagande. Tonåringarna sätter fokus på lärande och vill att föräldrarna involveras i den akademiska delen av skollivet; deltar i utvärdering och planering av deras studier. De vuxna, både föräldrar och lärare, tänker mer konventionellt och anser att föräldrarna

helst ska organisera och delta i sociala arrangemang. Sammantaget ger studien en uppmaning om att de vuxna borde lyssna till elevernas positiva och visionära åsikter om samverkan mellan hem och skola.

I en etnografisk studie genomförd i Danmark skildrar Karen Ida Dannesboe i sin artikel *Den grænseløse skole? Forhandling af nærvær og fravær af skole i familien*, på förhållandet och förskjutningar mellan skolan och familjen avseende institutionalisering av barndomen och det ökade statliga intresset för familjen. Föremål för studien är en skolklass med elever i grundskolans årskurs 6/7, lärare och föräldrar. Foucault används som teoretisk referensram för att förstå konkreta händelser i barns- och ungdomars vardagsliv i relation till skola. Foucault menar att förståelsen av verkligheten inte ger exakta avbildningar av omvärlden, snarare konstruktioner. Den individuellt konstruerade verkligheten varierar allt efter erfarenheter, kunskaper och normer. Dannesboe undersöker skolornas förväntningar på familjen och skolornas inflytande på familjelivet. Studien visar hur skolornas krav på ett ökat engagemang i familjen ändrar gränserna mellan skola och familj och gör distinktioner mellan lämpliga och olämpliga familjer. Vidare pekar hon på hur skolans krav på familjer skapar mycket olika former av närvaro och frånvaro av skolan i familjerna. I vissa familjer är skolan en okomplicerad närvaro medan skolan för andra familjer blir en tung börda som skapar frustration bland barn och föräldrar.

Frågan om hur barn mår i skolan idag är aktuell men det saknas forskning kring barns perspektiv på den här viktiga frågan. Jaana Poikolainen belyser i sin artikel *Promoting Children's Well-being at School and at Home – Methodological Considerations* betydelsefulla aspekter inom detta område. Artikeln diskuterar om hur man undersöker

och beskriver barns «well-being» hemma och i skolan för att på bästa sätt kunna inkludera barn. Dataunderlaget till artikeln är från enkäter (N=3731) bland 8–12 åringar i Finland. Poikolainen gör en metodologisk diskussion inom detta forskningsområde. Studien visar på att de vuxna i skolan, lärare och stödpersonal, samt föräldrar, behövs för att främja barnens välbefinnande. Dessa sammanhang bör undersökas samtidigt, inte som separata domäner. Resultatet av hennes studie visar på att det handlar om att det är de positiva attityder som skolans personal uppvisar mot elever och föräldrar som bidrar till barnens känsla av välbefinnande.

Unn-Doris Karlsen Bæck från Norge visar i artikeln *Lærer-foreldre-relasjoner under press* på lärare-förälder relationen. Genom litteraturstudier har hon tagit fasta på att belysa några ämnen som kan utgöra utmaningar för denna relation. Förtroende lyfts fram som en viktig grund för en god relation mellan lärare och föräldrar. Sociala och kulturella skillnader som aktiveras i mötet mellan utbildningssystemet och föräldrar. Från lärarnas perspektiv har föräldrar andra förväntningar och krav när de kommer till skolan som kan fungera som ett ökat tryck för läraryrket. Tätare relationer mellan skolan och föräldrar medför att utbildningssystemet står inför nya utmaningar att förhindra att det bidrar till att öka klyftan mellan de aktiva, resursstarka föräldrar och de passiva, mindre resursstarka föräldrar. Viktiga frågor menar Karlsen Bæck är: På vilket sätt ska föräldragrupper som inte själv finner vägen till att engagera sig i skolan involveras och engageras? Hur görs detta samtidigt som lärarnas behov av professionell autonomi och att utöva sitt yrke? Hon argumenterar vidare för att det finns ett behov av ökad professionalitet bland lärare med hänsyn till samarbetet mellan hem och skola. Det är därför viktigt att i framtidens skola diskutera hur re-

lationen skola/lärare och hem/föräldrar ska involveras i skolans verksamhet. Karlsen Bæck framhåller avslutningsvis att kommunikation och samarbete med föräldrarna bör ges uppmärksamhet i lärarutbildningen, i skolans utvecklingsarbeten och lärarnas vardag i skolan.

Detta bidrag följs av en empirisk studie genomförd av Pär Isling Poromaa. I artikeln *The School-Family Relationship in Socially Divided Swedish Lower Secondary Schools*, granskas samarbetet mellan familjen och lärare, rektor samt elever i två olika skolpraktiker i Sverige. Fokus ligger på utbildning och elevernas socio-ekonomiska familjebakgrund. Datainsamlingen omfattar djupintervjuer med lärare, elever, rektorer samt klassrumsobservationer. Begreppet *family habitus* används för att förstå socialisationen av habitus i familjen vilket är nyckeln till reproducerandet av social klass och sociala olikheter i skolan (Bourdieu 2002, Reay, David och Ball 2001). Resultatet visar på att skolorna uppvisar två olika samarbeten mellan skolan och familjen som tycks påverka hur lärare, elever och rektorer talar om skolan och hur de agerar i skolans praktik (verksamhet). I den ena skolan delar majoriteten av familjerna ett högt utbildningskapital och liknande krav för utbildning. Familjerna tillsammans med skolpersonal och elever har makt att forma och reformera skolans lärandemiljö. Samarbetet mellan hem och skolan är positivt det finns en «vi-känsla» på skolan. Den andra skolan är hetrogen till sin sociala struktur och signalerar olika krav på lärande. I denna skola är samarbetet mellan hem och skola svag. Isling Poromaas slutsats är att det är viktigt att ta tillvara på elevernas erfarenheter för att utveckla en likvärdig utbildning och bryta den försämrade skolprestationen.

Numret avslutas med ett bidrag som problematiserar det norska utbildningssy-

stemets möjligheter att skapa en skola anpassad till en flerkulturell elevgrupp med elever från olika minoritetsgrupper, en skola där samtliga elever ges samma möjligheter. Artikeln, *Utdanningssystemet – symboliskt felt som klassifiserar mennesker og benevner verden* är skriven av Inger Marie Holm. Den norska skolans styrdokument används och särskilt den samiska skolans styrdokument används som premiss. Empiri består av den somaliska elevgruppen i den norska skolan, 17 lärare och 15 somaliska familjer intervjuades genom halvstrukturerade djupintervjuer. Därtill har dokumentanalyser genomförts. Holms teoretiska utgångspunkt är Bourdieu som hon använder på ett intressant sätt för att diskutera utbildningssystemets möjligheter att skapa en skola för alla. Bourdieu undviker att tala om samhället utan pratar om det sociala rummet eller fältet, som är kodad med regler och värderingar. I det sociala rummet är det möjligt att urskilja social position för de olika individerna och grupperna. Genom samarbete påverkas social position och rådande normer inom skolan. Ett socialt fält är en grupp människor som förenas genom ett gemensamt intresse – i detta fall utbildningssystemet. Holms slutsats är att olika föräldrar- och elevkategorier borde inbjudas och diskutera vad den norska skolan ska och bör vara avseende ämne, pedagogik och sociala färdigheter om vad som är och bör vara centrala värden både i skolan och i samhället i övrigt. Med andra ord en bättre och bredare konstruktiv växling mellan fält och en kritisk genomgång av vad som är och bör kategoriseras som fält bör diskuteras i det norske utbildningssystemet.

Sammanfattningsvis berör artiklarna i detta nummer elevers, föräldrars och lärares olika perspektiv. Det ger läsaren en förståelse för att relationen mellan hem och skola är komplex. Vem är det som säger att

det ska samarbetas? Vem bestämmer vad som ska samarbetas kring? Vem bestämmer villkoren för hur samarbetet ska utformas? Hur förbereds lärare i sin profession på att möta föräldrar och samhällets krav och styrning av verksamheten? Dessa frågor är intressanta att belysa och diskutera. Det är viktigt att lärare under sin utbildningstid får kunskaper kring relationen mellan hem och skola men här finns behov av ytterligare forskning som skulle kunna bidra till kunskap och utveckling. Olika praktiker och policier råder i relationen hem-skola i de nordiska länderna. Artiklarna i detta tema nummer bidrar till att belysa både likheter och olikheter, för att på så sätt öka kunskapen om samarbetet mellan hem och skola. Det betydelsefulla värdet av och de viktiga motiven för att bygga förtroendefulla och demokratiska relationer med föräldrarna är framträdande. De slutsatser som också kan dras från artiklarna behandlar följande problem, vilka därtill kan sägas vara avgörande för utveckling av ett fungerande samarbete och partnerskap mellan hem och skola. För det första handlar det om sociala och pedagogiska konsekvenser, olika möjligheter för familjers deltagande och engagemang på grund av delade skolstrukturer/kulturer och variationer i familjers sociala, kulturella och ekonomiska bakgrund. För det andra handlar det om det framträdande behovet av att integrera hem-skola partnerskap inom skolsystemet och i läroprogrammen. För det tredje behövs den metodologiska omprövning och reflektion som är nödvändig för uppbyggnad av kunskap och utveckling inom detta forskningsområde.

Ett stort tack till alla som skickade in bidrag och tack till de externa bedömarna. Gästredaktörerna för *Barn* önskar en intressant läsning!

Referenser

- Andersson, I. och Nilsson, I. 2000. New political directions for Swedish schools. *Educational Review* 52(2): 155–162.
- Ball, S. 2003. The teacher's soul and the terror of performativity. *Journal of Education Policy* 18(2): 215–228.
- Ball, S., Goodson, I. och Maguire, M. 2007. *Education, Globalisation and New Times*. London and New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Bergeron, I. och Deslandes, R. 2011. Teacher's first meeting with groups of parents of elementary students at the beginning of the school year: parents' expectations and responses to these expectations. In: Castelli, S., Addimando, L., Pieri, M., och Pepe, A., red. *Current Issues in Home, School and Community. International journal about parents in education*: 91–114. <http://www.ernape.net/ejournal/index.php/IJPE>
- Bekendtgørelse af lov om folkeskolen (2010).
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=145631&exp=1>
- Bourdieu, P. 2002. Habitus. I: J. Hillier och E. Rooksby, red. *Habitus: A Sense of Place*. Aldershot: Ashgate.
- Bæck, U.-D. K. 2010. Parental involvement practices in formalized home-school cooperation. *Scandinavian Journal of Educational Research* 54: 549–563.
- Croizer, G. 2000. *Parents and Schools. Partners or Protagonists?* Oakhill: Trentham Books.
- Croizer, G. och Reay, D. 2005. *Activating Participation: Parents and Teachers Working Towards Partnership*. Stoke on Trent. Trentham Books.
- Dannesboe, K.I, Kryger, N., Palludan, C. och Ravn, B. 2012. *Hvem sagde samarbejde? Et hverdagslivs-studie af skole-hjem-relationer*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- David, M. 2003. Minding the gaps between family, home and school: Pushy or pressurised mummies? In: Castelli, S., Mendel, M. och Ravn, B., red. *School, Family and Community Partnership in a World of Differences and Changes*. University of Gdansk: 75–88.
- Erikson, L. 2004. *Föräldrar och skola*. Örebro: Örebro universitetsbibliotek.
- Erikson, L. 2009. *Lärares kontakter och samverkan med föräldrar*. Rapporter i Pedagogik Örebro universitet 14.
- Epstein, J. 2001. *School, Family and Community Partnerships – Preparing Educators and Improving Schools*. Colorado: West-view Press.
- Finnbogason, G. E. 2009. Nútímaskóli – ný grunnskólalög. [Modern skola – nya grundskollagar] *Uppeldi og menntun* 18: 105–109.
- Forsberg, L. 2007. Homework as serious family business: power and subjectivity in negotiations about school assignments in Swedish families. *British Journal of Sociology of Education* 28(2):209–222.
- Harju, A. och Tallberg Broman, I., red 2013. *Föräldrar, förskola och skola – om mångfald, makt och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur.
- Johannesson, I. A., Lindblad, S. och Simola, H. 2002. An inevitable progress? Educational restructuring in Finland, Iceland and Sweden at the turn of the millenium. *Scandinavian Journal of Educational Research* 46 (3): 325–339.
- Johansson, G. och Wahlberg/Orving, K. 1993. *Samarbete mellan hem och skola. Erfarenheter från elevers, föräldrars och lärares arbete*. Umeå: Umeå universitet.
- Johansson, G. 2009. Parental involvement in the development of a culture based school curriculum. *Intercultural Education* 20(4): 311–319.

- Johansson, G. 2008. Teachers intercultural competences for learning in Europa. Reykjavik: University of Iceland, School of Education. <http://yourhost.is/khi2008>.
- Jónsdóttir, K. och Björnsdóttir, A. 2012. Home-school relationships and cooperation between parents and supervisory teachers *Barn* 30(4): 109–128.
- Knudsen, H. 2010. *Har vi en aftale? Magt og ansvar i mødet mellem folkeskole og familie*. Frederiksberg: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Knudsen, H. 2011. The game of hospitality. *Ephemera – Theory & Politics in Organization*. 1(4): 433–449.
- Kristoffersson, M. 2005. Parental involvement: Parents' new role in Swedish schools. In: G. Weiner, red. *Social Inclusion and Exclusion, and Social Justice in Education*. Linz: Universitätsverlag Rudolf Trauner. Schriften der Pädagogischen Akademie des Bundes in Oberösterreich 29: 163–176.
- Kristoffersson, M. 2007. The paradox of parental influence in Danish schools. A Swedish perspective. In: H. Phtiaka och S. Symeonidou, red. *International Journal about Parents in Education* 1(0): 124–131. <http://www.ernape.net/ejournal/index.php/IJPE>
- Kristoffersson, M. 2008. *Lokala styrelser med föräldramajoritet i grundskolan*. Umeå: Umeå universitet. Lag 628/1998 Grundläggande utbildning. Finlex. <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628>
- Lgr 11 Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Stockholm: Skolverket.
- Lov (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa [opplæringslova]. [Skollagen (1998) för grundskolan och vidaregående skolan i Norge]. <http://www.lovdato.no/all/nl-19980717-061.html>.
- Lpo 94/Lpf 94 Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och för de frivilliga skolformerna i grundskolan. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Mendel, M 2013. Authoritative and class – sensitive parents: Parental identities shaped through personal and political transitions. In: M. A. Villas-Boas, R. M. P. Silva. *Families, Schools and Communities: New Trends for a Future with Equity*: 31–49. Caminhos Romanos.
- Nilsson, I. 2002. *Fristående skolor – internationell forskning 1985–2000*. Stockholm: Skolverket.
- Nilsson, A. 2008. *Vi lämnar till skolan de käraste vi har...om samarbete med föräldrar – en relation som utmanar. Myndigheten för skolutveckling*. Stockholm: Liber Distribution.
- OECD. 2011. *PISA 2009 Results: Students On Line: Digital Technologies and Performance* (Volume VI). Paris: OECD.
- Poikolainen, J. 2012. A case study of parents' school choice strategies in the Finnish urban context. *European Educational Research Journal* 11(1): 127–143.
- Ravn, B. 2005a. An ambiguous relationship. Challenges and contradictions in the field of family-school-community partnership. Questioning the discourse of partnership. In: R. Martinez-Gonsáles, Henar Pérez-Herro, M., och Podriguez-Ruiz, B., red. *Family-School Community Partnerships. Merging into Social Development*. Orviedo: Grupo SM.
- Ravn, B. 2005b. The cultural context of parental participation and Scandinavian/Western European issues. In: D. B. Hiatt-Michael, red. *Promising Practices for Family Involvement in Schooling across the Continents*. Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- Reay, D., David, M. och Ball, S. 2001. Making a difference? Institutional habituses and higher education choice. *Sociological Research Online* 5(4). <http://socresonline.org.uk/5/4/reay.html>.
- Räty, H. 2010. School's out: a comprehensive follow-up study on parents' perceptions of their child's school. *European Journal of Psychology of Education* 25(4): 493–506.
- The Compulsory School Act. 2008. Iceland. <http://eng.menntamalaraduneyti.is/Acts>.
- Van Zanten, A. 2005. New modes of reproducing social inequality in education: the changing role of parents, teachers, schools and educational policies. *European Educational research Journal* 4(3).

Varjo, J. 2011. Koulupiirien valtiollinen regulaatio / deregulaatio koulutuksen ohjausmekanismeina. [The regulation / deregulation of school districts as a steering mechanism of education.] *Kasvatus & Aika* 5(1): 79–113.

Vincent, C. 2000. *Including Parents? Education, Citizenship and Parental Agency*. Buckingham: Open University Press.

Vincent, C., Rollock, N., Ball, S. och Gillborn, D. 2012. Being strategic, being watchful, being determined: Black middle-class parents and schooling. *British Journal of Sociology of Education* 33(3): 337–354.

Vinterek, M. 2006. *Individualisering i ett skolsammanhang*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

Limin Gu, Pedagogiska institutionen, Umeå universitet, SE- 90187 Umeå, Sverige

E-mail: limin.gu@pedag.umu.se

Margaretha Kristoffersson, Pedagogiska institutionen, Umeå universitet, SE-901 87 Umeå, Sverige

E-mail: Margaretha.Kristoffersson@pedag.umu.se

Gunilla Johansson, Institutionen för konst, kommunikation och lärande, Luleå tekniska universitet, SE-971 87 Luleå, Sverige

E-mail: Gunilla.Johansson@ltu.se